

מכון שלזינגר לחקר הרפואה עפ"י התורה ליד המרכז הרפואי שערי-צדק, ירושלים

בס"ד י"ג אדר תשפ"א

הנחיות לתענית אסתר תשפ"א

רקע רפואי:

- מדובר במגיפה עולמית קשה, שהידע הרפואי עליה הוא עדיין קטן מאד. למרות שלמדנו הרבה בשנה האחרונה, הווירוס לא מפסיק להפתיע, ועדיין חסר לנו מידע רחב מאד. לחוסר הידע הרפואי הנוגע למגיפה קטלנית עולמית, יש משמעות הלכתית רבה.
- לנגיף הקורונה כושר הדבקה גבוה, ולמוטציה הבריטית יכולת הדבקה גבוהה הרבה יותר.
- נראה כי כושר ההדבקה של הנגיף בגל השלישי, גבוה הרבה יותר מזה של הגל הראשון והגל השני.
- אחוזי תמותה מהמחלה גבוהים מאד אצל חולים מבוגרים, או בעלי מחלות רקע, אך בגל השלישי גם צעירים רבים חלו בצורה קשה מאד, כולל נשים בהריון שהגיעו עד שערי מוות.
- סיכויי ההדבקה תלויים במידה רבה ביעילות הפעילות של מערכת החיסון.
- מערכת החיסון פועלת פחות טוב בזמן צום.

הסבר:

1. מלחמת הגוף בזיהומים הוא תהליך הצורך אנרגיה המסופקת על ידי המזון והחמצן בנשימה. צום עלול, לכן, להחליש את המערכת החיסונית.
2. כאשר מדובר באנשים המבודדים בגלל חשיפה לקורונה, הבידוד נועד למנוע הפצת הנגיף למקרה שהייתה הדבקה.
- אם הייתה הדבקה הרי היא מקננת בגופו של הנדבק, ומצבי צום הפוגעים ביכולת להילחם בנגיף מסכנים את הנדבק עצמו ואת מי שבסביבתו.
3. הווירוס נמצא במערכת הנשימה. מצב חוסר הנוזלים המלווה צום גורם ליובש ריריות דרכי הנשימה ומגביר את סיכויי ההידבקות על ידי הנגיף.
4. מצב הצום גורם גם להפרשות הורמונליות כמו הידרוקורטיזון אשר מעכב את תגובת המערכת החיסונית.

5. אני ממליץ לאנשים חולים או לנחשפי קורונה סימפטומטיים או אסימפטומטיים, לא לצום.

מקור: פרופ' **יעקב (קובי) אסף** – מומחה לרפואה פנימית, רפואה דחופה ורפואת משפחה. קובץ הקורונה – **אסיא** קיז-קיח, עמ' 95.

הערה: שמעתי בכאב כי היו רופאים שהטעו פוסקים ת"ח, באומרים שיש מחקרים המראים כי הצום לא מחליש את מערכת החיסון במגיפת הקורונה. **לאחר בירור:** אין מחקרים כאלה, והפסקים המתבססים על הדיווח המוטעה – גם הם מוטעים.

רקע הלכתי:

א. כשאנו אוכל ושותה קולט שינויי האוויר ח"ו

המגן אברהם או"ח, תקעו, ס"ק ב, כתב על מגיפת הדבר: "והאידנא אין מתענין כלל בשעת הדבר דמנוסה הוא כשאנו אוכל ושותה קולט שינוי אויר ח"ו".

וכן פסק בא"ר, ובערוך השולחן. דברי המ"א הובאו להלכה גם בבאר היטב ובמ"ב.

[וכן הורה הגרעק"א בעת מגפת הכולרע בעירו, שלא לצאת את ביתו על לב ריק.

אמנם ממגפת הכולירע שהיא היתה המגפה בזמן הגרעק"א, קשה להביא ראיה למגפת הקורונה, מאחר ובמחלת הכולירע התמותה העיקרית נגרמת מהתייבשות קשה עקב שלשולים חריפים. ולכן יש שם חשיבות מיוחדת בשמירה על בריאות מערכת העיכול.

אך מאחר וטרם פוענחו כל גורמי התמותה מקורונה, כשהווירוס פוגע במערכת רבות של הגוף כולל מערכת העיכול, לא ניתן להגיע למסקנות סופיות, ועוד חזון למועד.]

ב. המעמד ההלכתי של תענית אסתר

בהשוואה לצום הרביעי, צום השביעי וצום העשירי:

"תענית זה אינו חובה, לכן יש להקל בו לעת הצורך..." (שו"ע או"ח תרפ"ו, ב, ברמ"א).

גם לגבי צום הרביעי, השביעי והעשירי, יש לזכור את שיטת הרמב"ן, שהגר"א פסק כוותיה, כי מאז רבי רחץ בקרונה של ציפורי ב"ז בתמוז, בטל הצום מדברי קבלה בזמן שהוא לא שלום ולא מלחמה, ונשאר מנהג בלבד.

עפ"י הורה לי הגרמ"מ שך זצ"ל בשנת תשכ"ז, שגם בחולשה קלה יש לאכול בצום הרביעי, השביעי והעשירי, ולא לחוש. ק"ו לתענית אסתר.

ג. חשש לסכנת ציבור גם בסכנה רחוקה
ראה שבת מב, א, בר"ח בשם רב האי, ברמב"ן וברשב"א, גבי גחלת של מתכת וצידת נחש, (הובא במנחת שלמה א, ז, א).
וכן הזהיר על כך הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, לחשוש לפיקוח נפש של רבים גם אם החששות רחוקים מאד ואינן לפנינו*.

לסיכום:

הנחיות הלכתיות לתענית אסתר תשפ"א

לאור האמור, אלה ההנחיות ההלכתיות:

- אדם בריא שקבל את שני החיסונים, וחלפו שבועיים מיום החיסון השני – חייב לצום.
- מי שטרם התחסן – לא יצום. הן בגלל הסכנה לבריאותו שלו, והן מפני הסכנה לאחרים, אם יידבק. במיוחד עכשיו שעקב המוטציות כמעט שבלתי אפשרי שלא להידבק.
- חולה קורונה שטרם הוכרז כ"מחלים" – לא יצום.
- מי שחלה בקורונה והחלים לגמרי בששת החודשים האחרונים – לא יצום, עקב החשש לסיבוכים Post Covid שעלולים להיות קטלניים. הדרישה הרפואית העיקרית כאן היא לשתיה מרובה, ואין חובה לאכול.
- מי שחלה בקורונה והחלים, אך חלק מנזקי המחלה אצלו היו תופעות של יתר קרישיות וקרישי דם מפושטים – לא יצום.
- מי שאסור לו לצום, רשאי להשכים, לאכול ולשתות קודם עלות השחר, ולצום עד אחרי מנחה גדולה. הוא יוכל לומר עננו ביום צום תעניתנו, לעלות לתורה ולעבור לפני התיבה.

* ראה: הג"ר משה מרדכי פרבשטיין, עין הדעת (מוסד הרב קוק, תשע"ה) סימן ל'; הג"ל, גרדי פיקוח נפש, ספר אסיא ט, (מכון שלזינגר תשס"ד) 164-183, סעיף יב. ר' מרדכי הלפרין, רפואה מציאות והלכה חלק א (מכון שלזינגר, ירושלים תשע"ב) סימן א, פרק ד.